

”Glokal” litteraturhistoria: på väg mot en omvärdering av finlandssvensk barnlitteratur

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sbi-29>

Citation: *Nordic Journal of ChildLit Aesthetics*, Vol. 2, 2011 DOI: 10.3402/blft.v2i0.5843

Abstract: This article considers the conditions and possibilities of writing a methodologically innovative glocal history of post-war Swedish-language children's literature in Finland. Since previous studies of this literature are, as of today, fragmented and scattered in various publications, a comprehensive and more nuanced picture of the time period is sorely needed. Yet, how is such a project to be carried out in light of recent revisionist debates on the possibility of writing national literary histories? The article proposes that the answer lies in applying transnational, intersectional and visual perspectives onto the material. A working hypothesis is that parallel representations of Finno-Swedishnesses, influenced by shifting notions of the child and childhood and by the liminality of Finno-Swedish culture, permeate the literature under study. Transnational and intersectional perspectives can, therefore, shed new light on representations of ideological and societal tendencies, such as power negotiations between generations, multilingualism, gender, and class distinctions. A fully integrated visual perspective taking into consideration paratextual and material aspects of children's literature would further deepen the discussion. Acknowledging transnational tendencies, an intersectional and visual national children's literature history could thus interrogate established "truths" about Finno-Swedish children's literature and thereby open up new ways of viewing this liminal literature.

Keywords: literary history, nationality, transnationality, Finno-Swedish children's literature, intersectionality, visuality.

Det litterära fältet av idag präglas av omvärderingar. Paradigmskiftet i litteraturhistorieskrivningen är särskilt markant. Hur skriver man en metodologiskt nyskapande litteraturhistoria i en tid då nationell

historieskrivning omdefinierats och globaliserats eller transnationaliserats? Genom begreppet *glokal*, som Clare Bradford anför i "Children's literature in a global age: transnational and local identities" ger globaliseringstendenserna uttryckligen nytt bränsle till lokala och regionala konfigurationer (Bradford i denna publikation). Globaliseringseffekten innebär därmed ett nytänt intresse även för det nationella och det lokala, men inte tolkat som en jakt på en språkgemenskaps folksjäl eller nationella karaktär i Herders anda utan som en granskning av den litterära topografin inom ett visst kulturområde i relation till andra kulturer. En poäng med att betrakta litteraturhistorien 'glokalt' är att notera balansen mellan transnationalitet och lokala kulturer. Michael Veseth menar dessutom att globaliseringseffekten är överdriven och myntar begreppet 'globaloney' för sin kritik av övertron på de globala strukturerna och efterlyser en mer nyanserad analys av fenomenet (Veseth 2010). Denna kritik stöder tanken på att det lokala är en viktig komponent i en globaliseringsprocess. Under senare tid har litteraturvetenskaplig kanonkritik och revidering av historiesynen varit aktuell i samband med globaliseringsdiskussionen och problematiserat möjligheterna och begränsningarna med att skriva litteraturhistoria över lag (se Pettersson 2008, Leppänen & Lundahl 2009, Øster 2010). En modern historieskrivning tar hänsyn till att en nationell historieskrivning är en omförhandlad och problematiserad kategori (White 1987, Perkins 1993). Revideringen av det litteraturhistoriska greppet skapar innovativa teoretiska och metodologiska angreppssätt på det historiska materialet, exempelvis en global perspektivering. På grund av barnlitteraturens marginella ställning på det litterära fältet finns det dessutom vissa forskningsfrågor som är mer relevanta än andra att ställa till barnlitteraturen. En barnlitteraturhistoria måste därför ta särskild hänsyn till barnlitterärt angelägna aspekter som exempelvis crosswriting och crossover fiction (Beckett 2009), jämlikt tilltal (Wall 1991) och författares växelbruk som både barnboks- och allmänförfattare.

I denna artikel diskuteras premisserna för att skriva (barn)litteraturhistoria exemplifierat med finlandsvensk barnlitteratur. Utgångspunkten är en reviderad litteraturhistorieskrivning, en global litteraturhistoria, där konfigurationen *finlandssvenskhet* relateras till angränsande kulturella fält. Den metodologiska lösning som föreslås är en kombination av transnationella, intersektionella och visuella perspektiv som skapar nya förutsättningar för att granska hur ideologiproduktionen fungerar inom området. Tyngdpunkten vilar på att en global utveckling skapat nya förutsättningar för att

beskriva nationella kategorier. Om man då tänker ta sig an uppdraget att formulera en litteraturhistorisk beskrivning av den efterkrigstida finlandssvenska barnlitteraturen som en global variant, vad är då viktigt?

Nordisk nationell barnlitteraturhistorieskrivning

Barnlitteraturens historia formas bland annat av tidsandan, kulturhistorien, barndomens historia, pedagogikens historia och institutionshistoria. Men barnlitteraturens framväxt och utveckling kan även ur systemteoretisk utgångspunkt betraktas som en egen historia, med en egen inre dynamik (Høyrup 2008, Øster 2010). I Norden ser situationen för nationell barnlitteraturhistorieskrivning olika ut. Nya uppdaterade barnlitteraturhistorier fick Norge 2005 (Birkeland m.fl. 2005) och Danmark 2006 (Weinreich 2006). I Svenska barnboksinstitutets regi togs 2009 initiativet till att skriva den svenska barnlitteraturens historia och professor Boel Westin anlätades som vetenskaplig ledare för projektet. I Finland finns det på finskt håll en levande barnlitteraturhistorietradition vilket innebär att de senaste beskrivningarna av den svenska barnlitteraturen i Finland är författade på finska (Lehtonen 1981, Huhtala m.fl. 2003). I nuläget behandlas barnlitteraturen på svenska i Finland kortfattat och odifferentierat i större litteraturhistoriska verk (Lehtonen & Rajalin 1984, Orlov 1999, Nikolajeva 2000, Högnäs-Sahlgren & Sahlgren 2001), samt i separata artiklar och studier (exempelvis Wrede 1986, Orlov 1996, Nikolajeva & Orlov 2000, Happonen 2007, Westin 2007, Lassén-Seger 2008) eller som en integrerad del av den finska litteraturen och då på finska (Huhtala m.fl. 2003). En separat historia över den svenska barnlitteraturen i Finland som skulle fördjupa och problematisera den kunskap som nu finns utspridd i ett flertal böcker författade på olika språk är ännu oskriven.

Av praktiska skäl bör en barnlitteraturhistorik fokusera på den institutionaliserade litteraturen, det vill säga barnböcker utgivna på etablerade förlag, som formats i samspel med kritisk recensionsverksamhet i dagspress och kulturtidskrifter och som köpts in till bibliotek och därmed ingår i ett samhälleligt barnlitterärt kretslopp. Barnboksutgivningen på svenska i Finland från 1945 framåt, omfattande allt från bilderbok till ungdomsroman, har varit ojämn. Bortsett från 1960–1970-talens snålt tilltagna utgivning på 2–3 titlar per år, pendlar utgivningen därefter grovt taget mellan 10–15 titlar årligen (Lehtonen & Rajalin 1984, Nikolajeva 2000). Men även om barnlitteraturutgivningen på svenska i Finland är liten till omfånget,

uppvisar den tongivande och originella konstnärskap som hos Tove Jansson, Camilla Mickwitz eller Irmelin Sandman-Lilius. Dessa författarskap, barnbokens poetik och estetik under skilda decennier och olika genrerepertoarer står i centrum för barnlitteraturhistorie-skrivningen.

Transnationalitet och begreppet finlandssvenskheter

Det finlandssvenska kulturområdet präglas inte bara av sin språkliga gemenskap utan är något därutöver, en egen kulturkrets med en egen barnlitteratur. Förstås kännetecknas den finlandssvenska barnlitteraturen av närheten till sina randområden, av transnationalitet: det språkliga släktskapet med Sverige och med svensk barnlitteratur är starkt, likaså är kopplingarna till den finska kulturen och deltagandet i det finska barnlitterära kretsloppet en självklarhet. Ändå utkristalliserar sig det finlandssvenska som en separat kultur. Uttryckligen i och med de breda beröringsytorna till sina randområden är den finlandssvenska barnlitteraturen av särskilt intresse som transnationell. Fältets liminalitet innebär också att gränsöverskridningarna inom denna litterära kategori är många. Författarskap vandrar mellan kulturkretsarna och är rentav svåra att placera kulturgeografiskt sett. Tove Jansson vars mamma var svensk men verksam i Finland, medan pappan var finlandssvensk – räknas hon som finlandssvensk, svensk, eller finsk barnboks-författare? Frågeställningar som den här, och de spår sådana frågeställningar ger upphov till i barnlitteraturen, exempelvis i form av språkmöten återgivna i replikskiften i barnböcker, är talande då det gäller att ringa in globala representationer av en viss kulturkrets barnlitteratur.

Litteraturen på svenska i Finland innehar alltså en mellanposition eftersom den deltar i och förhåller sig till tre separata kretslopp: det svenska, det finska och det finlandssvenska. Därför är det viktigt att särskilda hänsyn tas till såväl språkliga som geografiska gränsdragningar och traditioner, det vill säga att det anläggs ett transnationellt perspektiv. En barnlitteraturhistoria måste därför också kunna ta ställning till det faktum att influenser från och deltagande i de angränsande finska och svenska litterära fälten ständigt äger rum. Ett sätt att greppa denna glidande mellanposition är att laborera med begreppet *finlandssvenskheter* för att antyda den mångfald som finns representerad och den flerspråkighet som närmast är att betrakta som en norm (Ahlbäck 2006, Tidigs 2009). Den svenska barnlitteraturens historia i Finland berör många aspekter av finlandssvenskheter så

som hur mångspråkighet gestaltas, hur maktrelationer skildras, samt hur barnlitteraturen deltar i att upprätthålla och normera svenskheter. Med begreppet finlandssvenskheter kan man problematisera hur mångspråkighet och en isolerad eller öppen minoritetsposition gör sig gällande under olika decennier inom de olika barnlitterära kategorierna.

Den finlandssvenska barnlitteraturens särdrag

Nationella särdrag och internationella strömningar möts i barnboken. Vad är specifikt för just den finlandssvenska barnlitteraturen? Och varför? Den svenska litteraturen i Finland skriven för en vuxenpublik har betraktats som ett trångt rum (Mazzarella 1989). Utgående från Deleuze och Guattari (1991) ser Clas Zilliacus (2000) denna mindre litteratur som isolerad och mer politiserad än en större litteratur. Det är därför relevant att ställa frågan hur politiseringen eller de ideologiska ståndpunkterna ser ut för kategorin barnlitteratur. Den svenska barnlitteraturen i Finland summeras ofta med negativa förtecken som bristfällig, frånvarande, distanserad, trång, trygg, problemundvikande, eskapistisk, isolerad, härmande och otrendig i de översiktsverk som finns. Dessa beskrivningar anknyter till konstruktionen av begreppet finlandssvenskhet överlag och dess etablerade metaforer såsom exempelvis smältande isflak, trångt rum och ankdamm (Olsson i Holmström 1995, Mazzarella 1989, Söderling 2008). Till de finlandssvenska särdragen hör därför distanseringseffekter inom barnlitteraturen som relaterar till detta i form av en påtaglig fantasy- och nonsenstradition samt skapande av mytiska världar eller antropomorfa karaktärer (Lassén-Seger 2008). Dessa drag bidrar till barnlitteraturens litteraritet och är inte att betrakta som en brist.

Efterkrigstidens finlandssvenska barnlitteratur utmärks av en representation av *finlandssvenskheter* som genomsyras av en skiftande syn på barn och barndom. Omfattande paradigmskiften äger rum under perioden. Som metodologisk ram för att förhålla sig till barnlitteraturens särprägel är det skäl att använda sig av ett konstruktivistiskt barndomsbegrepp som vidareutvecklats med influenser från feministisk och postkolonial teoribildning (Rudd 2004). De rimliga metodologiska angreppssätten i detta fall är framför allt ideologikritiska, det vill säga med fokus på hur texter reproducerar, skapar och omskapar sociala, kulturella och politiska värdestrukturer, i enlighet med Zilliacus beskrivning av finlandssvensk litteratur överlag. I detta sammanhang är en åldersbunden kategori som

generation särskilt viktig att beakta. Barnlitteraturen skildrar dynamiskt finlandssvenskheter. Begreppet står i kontrast till en en-dimensionell uppfattning gällande finlandssvenskhet som entydig samlingskategori för svensktalande i Finland. Genom pluralformen understryks med hjälp av ett konstruktivistiskt perspektiv en mångfald av föreställda gemenskaper som återkommande formar och omformas genom användningen av särskilda diskursiva konfigurationer eller bilder. Finlandssvenskheter omförhandlas därmed såväl intersektionellt som visuellt. Ett exempel på detta är den främmandegöring som sker då finlandssvenskheter återkommande uttrycks med hjälp av udda karaktärer i barnböcker som till exempel den manliga sjörövarbarnvakten Jakob Dunderskäg i Christina Anderssons barnromaner (1969–77) som underminerar kön, begreppet neekerihurri (negerfinlandssvensk) i Marianne Backléns *Donovan från Jamaica* (1994) som destabiliserar etnicitet och troll i Tove Janssons Muminböcker (1945–1970) och Maria Turtchaninoffs fantasyroman *Underfors* (2010) som ifrågasätter verklighetsuppfattningar.

Intersektionella och visuella perspektiv

För att få syn på hur den finlandssvenska barnlitteraturen konstruerar och reproducerar finlandssvenskheter kan tre huvudsakliga angreppssätt som tidigare inte använts i barnlitteraturhistorieskrivningen i någon större utsträckning tillämpas: för det första ett transnationellt grepp, vilket diskuterats ovan. För det andra ett intersektionellt grepp, det vill säga en metod för litteraturhistorieskrivning inspirerad av den sociologiska maktanalysmodellen intersektionalitet. I nordisk forskning har begreppet introducerats av Mulinari och De los Reyes (De los Reyes & Mulinari 2005). Det intersektionella greppet kritiserar ofta för att vara för inklusivt och den vanligaste kritiken är att man inte förmodas kunna utföra en intersektionell analys där alla aspekter som korsbefruktar, samverkar med eller motverkar varandra kan beaktas. Detta är heller inte avsikten. Istället kan begreppet öppna för en räckande ideologi-producerande diskurser som sammanstrålar i konstruktionen av finlandssvenskheter. Med en intersektionell ansats förmodas inte en litteraturhistoria skildra en heltäckande beskrivning av samtliga intersektionella kategorier, utan snarare lyfta fram avgörande skärningspunkter där de olika kategorierna bidrar till att skapa en fyligare och mer komplex beskrivning av det barnlitterära fältet. För att belysa hur barnlitteraturen präglas av samtida strömningar är

det därför väsentligt att anlägga ett kompletterande intersektionellt perspektiv på materialet (Pettersson 2008). Fördelen med intersektionalitetsbegreppet är att diskursiva enheter kan beaktas relationellt, nämligen som integrerade enheter. Hur dessa parallella och delvis motstridiga diskurser kommer till uttryck i barnböcker under olika decennier kan klargöras på detta sätt. Kontinuerliga förskjutningar i synen på kategorierna barn och barndom har haft avgörande inverkan på hur finlandssvenskheter avspeglas i barnlitteraturen. En intersektionell analys tar hänsyn till diskurser kring klass, sexualitet, generation och genus och synliggör hur tendenser som maktförhandling mellan generationer representeras, hur miljö och mångspråkighet spelar in, hur pojkar och flickor skildras samt hur klasskillnader markeras inom barn- och ungdomslitteraturen. Därmed tecknas en mångfacetterad bild av den svenska barnlitteraturen i Finland där tidigare marginaliserade perspektiv utkristalliserar sig som utslagsgivande för hur trender och tendenser genom tiderna har formats.

Ett tvärvetenskapligt intersektionellt perspektiv – starkt motiverat av dagens revisionistiska debatt om litteraturhistorieskrivningens förutsättningar – kan omfatta allt från feministiska, genusteoretiska, queerteoretiska, postkoloniala, språkvetenskapliga, bildanalytiska till pedagogiska perspektiv som samverkar för att fördjupa framställningen och tolkningen av materialet. Ideologikritiska frågeställningar som genus, generation och maktförhandling har redan utkristalliserats som väsentliga inom forskningen i barnlitteratur och bör därför vara avgörande även vid formulerandet av en barnlitteraturhistoria. Kompletterande ideologikritiska infallsvinklar som ekokritik och etnicitet (Bradford m.fl. 2008) i kombination med queerteorin och ekofeminismen kan öppna upp nya perspektiv på materialet. Gemensamt för dessa är fokuseringen på kategorins ideologier. En annan fördel med ett intersektionellt perspektiv är att det ger möjlighet att visa hur den svenska barnlitteraturen i Finland dynamiskt gestaltar finlandssvenskheter och därmed även lokala strukturer. Genom att använda sig av ett intersektionellt perspektiv är det därmed möjligt att samtidigt bredda synen på begreppet finlandssvenskhet i sig.

Intimt förbundet med detta intersektionella perspektiv är, för det tredje, det visuella perspektivet. Visserligen brukar illustrationer, bokomslag och annat paratextuellt material ingå i barnlitteraturhistoriker, men oftast behandlas dessa styvmoderligt, förpassas till marginalen och förses med bildtext. En integrerad visualitet tar däremot illustrationen eller bildsättningen på lika stort allvar som

själva texten. Bilderna ingår därmed i resonemanget kring hur barnlitteraturen förhandlar om finlandssvenskheter, i både textuellt och visuellt berättande. Trots att barnlitteraturen som konstform starkt präglas av integrerade verbala och visuella uttryck har detta inte nämnvärt beaktats i litteraturhistorieskrivningen. Bilderboksforskningen har däremot lyft fram betydelsen av textens och bildens dynamik inom det barnlitterära fältet (se t.ex. Nikolajeva & Scott 2001, Sipe & Pantaleo 2008).

I en litteraturhistoria som berör barnlitteratur är delområden som bildforskning, bilderboksforskning samt forskning kring romaners paratexter centrala eftersom de teoretiserar detta samspel och ger redskap för att analysera hur den barnlitterära estetiken uppstår med hjälp av dessa medel (Genette 1997). Trots detta har pärmbildskonventioner och illustrationer spelat en underordnad om inte osynlig roll i tidigare litteraturhistorisk forskning. Senare forskning rör sig mot ett inkluderande angreppssätt som ännu inte fått genomslagskraft i litteraturhistorieskrivningen (Happonen 2007, Westin 2007, Druker 2008). Det nya innebär att böckernas materialitet, spelet mellan text och bild, pärmbildskonventioner, baksidestexter, samt intressanta förskjutningar mellan utgåvor beaktas i allt högre grad. Sirke Happonens (2007) analys av visualitet och rörelse i *Muminsviten* är ett exempel på hur det visuella elementet integreras i analysen, det vill säga att textuell och visuell narration väger lika tungt.

På väg mot en reviderad finlandssvensk barnlitteraturhistoria

Det finns alltså skäl att ompröva och nyansera etablerade förklaringsmodeller om finlandssvensk barnlitteratur. Den svenska barnlitteraturen i Finland saknar i dag allmänlitteraturens periodindelning och decennierna betecknas dessutom av andra drag än samtida allmänlitteratur. Var kan man då starta en litteraturhistorisk beskrivning av efterkrigstidens barnlitteratur? En given utgångspunkt infaller 1945 vid Tove Janssons debut, som markerar den moderna efterkrigstida barnlitteraturens genombrott såväl i Sverige som på svenska i Finland. Visserligen skrevs en betydande del av barnlitteraturen redan innan 1945 och denna tidiga utveckling utgör en belysande bakgrund för senare decennier. Efterkrigstidsgenerationens era (1945–1965) är en tillväxtperiod kännetecknad av återskapad idyll, mytskapande och gestaltningar av det inre barnet i krigets skugga där de intersektionella perspektiven döljs (Tove Jansson, Irmelin Sandman Lilius, Bo Carpelan). Den socialrealistiska perioden

(1970–1980) betecknas av en förnyelse då nya författargenerationer för fram socialrealism samt nyenkelhet och vardagsproblematik ur öppet polemiska intersektionella perspektiv (Camilla Mickwitz, Marita Lindqvist, Christina Andersson, Yvonne Hoffman). Den postmoderna perioden (1990–2000) innebär en breddning av fältet både berättartekniskt och tematiskt. Då framträder formexperiment och differentiering, samt bilderbokens renässans och postmodern ungdomsroman igen sett ur intersektionella perspektiv men denna gång utmärks dessa av att de är sammanflätade och ifrågasättande till sin art (Marianne Backlén, Annika Luther, Henrika Andersson, Tove Appelgren, Linda Bondestam, Stella Parland). Exempelvis bristen på en bilderbokstradition samt kategorier som poesi, ungdomsbok och populärlitteratur bör ses i relation till förlagspolitiska faktorer eftersom förlagssatsningar och pristävlingar bevisligen påverkar barnboksutgivningen (Kåreland 1999). Språkvårdsargument, kvalitetskrav och deras inverkan på uppkomsten av kategorin ungdomsbok, där flerspråkig verklighet står i blickfånget, förtjänar också att ses över. Pojk- och flickbokens historia, med blomstringstid före 1945, har visserligen redan beskrivits (Lehtonen & Rajalin 1984) men kan omtolkas ur genusperspektiv. Vikten av det rikliga växelbruket hos författare som skriver både för en yngre och äldre publik bör uppmärksammas. Denna dynamiska tendens antas ha resulterat såväl i nyskapande barnlitteratur som i barnomsgestaltningar inom det allmänlitterära fältet, inte minst hos Tove Jansson, Irmelin Sandman Lilius, Bo Carpelan och Solveig von Schoultz.

En nationell barnlitteraturhistorieskrivning har, som diskussionen ovan om omorienteringen och kanonkritiken i en globaliseringskontext visat, inte spelat ut sin roll. Tvärtom har globaliserings-tendenser och synen på världen som präglad av en fusion av det globala och det lokala, som global, istället skapat ett förnyat intresse för nationell historieskrivning, men under radikalt förändrade premisser. Då tidigare litteraturhistorieskrivning sökte formulera det nationella ser en förnyad litteraturhistorieskrivning på det nationella materialet som en arena för ständig omförhandling av drag som kommit att betecknas som nationella. Med hjälp av begreppet intersektionalitet är det möjligt att visa på nya, komplexa samband och utvecklingslinjer då det gäller gestaltningar av klass, ålder, genus och svenskhet i den finlandsvenska barnlitteraturen. Genom att integrera ett visuellt perspektiv i analysen fördjupas och problematiseras behandlingen av det skönlitterära materialet dessutom väsentligt. Genom att uppsöka liminalitet och synliggöra parallella

diskursiva formationer och transnationella tendenser kan en intersektionell och visuell nationell barnlitteraturhistoria teckna en mer representativ bild av det barnlitterära lokala fältet i Finland, både ur ett historiserande och ideologikritiskt perspektiv och i relation till finskspråkig och annan nordisk barnlitteratur.

Biografisk information:

Mia Österlund fil dr är universitetslärare i litteraturvetenskap vid Åbo Akademi samt forskare vid Finlands Akademi, barnbokskritiker och verksam inom nordiska flickforskningsnätverk. Hon är medlem i Centrum för barn- och ungdomsforskningens ledningsgrupp och har publicerat en studie över genus i svensk ungdomsroman samt artiklar om genus i bilderböcker.

Kontakt: mosterlu@abo.fi

Maria Lassén-Seger fil dr är bibliotekarie, barnlitteraturföreläsare och -kritiker. Hon är medlem i Finlands Barnboksintituts styrelse samt i ALMA-prisets jury och har publicerat en studie över metamorfosmotivet i engelskspråkig barn- och ungdomslitteratur samt artiklar om bl.a. finlandssvensk barnlitteratur och djurmetaforik i bilderböcker. Kontakt: mlassen@abo.fi

Mia Franck fil dr är universitetslärare i litteraturvetenskap vid Åbo Akademi. Hon är flickforskare och har publicerat en studie över sexualitet i svensk ungdomsroman, skrivit om häxflickor och vampyrer samt påbörjat ett projekt om crossoverlitteratur. Kontakt: mfranck@abo.fi

Bibliografi

Ahlbäck, Pia Maria. "Att bruka 'bygd': Svenskfinland som litterär ort". *Norrøna* 37 (2006): 37–41.

Beckett, Sandra L. *Crossover fiction: global and historical perspectives*. New York: Routledge, 2009.

Birkeland, Tone m.fl. *Norsk barnelitteraturhistorie*. Oslo: Samlaget, 2005.

Bradford, Clare m.fl. *New world orders in contemporary children's literature: utopian transformations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008.

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana. *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber, 2005.

Deleuze, Gilles & Guattari, Félix. *Kafka: toward a minor literature*. Minneapolis: University of Minnesota press, 1991.

Druker, Elina. *Modernismens bilder: den moderna bilderboken i Norden*. Skrifter utgivna av Svenska barnboksintitutet, 103. Diss., Göteborg & Stockholm: Makadam, 2008.

- Genette, Gerard. *Paratexts: thresholds of interpretation*. Cambridge: Cambridge U.P., 1997.
- Happonen, Sirke. *Viljonkka ikkunassa: Tove Janssonin muumiteosten kuva, sana ja liike*. Diss., Helsinki: WSOY, 2007.
- Holmström, Roger. *Hagar Olsson och den växande melankolin: liv och diktning 1945–1978*. Helsingfors: Schildt, 1995.
- Huhtala, Liisi m.fl. *Pieni suuri maailma: suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia*. Helsinki: Tammi, 2003.
- Högnäs-Sahlgren, Brita & Sahlgren, Karl (red.). *Ett stycke finlandssvensk litteraturhistoria*. Otalampi: Sahlgren, 2001.
- Høyrup, Helene. *Børnelitteratur, tekst og kanon: studier i børnekulturel videns-teori*. Diss., København: Danmarks biblioteksskole, 2008.
- Kåreland, Lena. *Modernismen i barnkammaren: barnlitteraturens 40-tal*. Skrifter utgivna av Svenska barnboksinstitutet, 66. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1999.
- Lassén-Seger, Maria. "Bland kvälingar, bortombor och varslar: 2000-talets finlandssvenska fantasy för barn och ungdom". *Onnimanni* 4 (2008): 18–23.
- Lehtonen, Maija & Rajalin, Marita (red.). *Barnboken i Finland förr och nu*. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1984.
- Lehtonen, Ulla. *Lastenkirjallisuus Suomessa 1543–1850: kirjahistoriallinen tutkimus*. Tampere: Suomen nuorisokirjallisuuden instituutti, 1981.
- Leppänen, Katarina & Lundahl, Mikela. *Kanon ifrågasatt: kanoniseringsprocesser och makten över vetandet*. Hedemora: Gidlund, 2009.
- Mazzarella, Merete. *Det trånga rummet: en finlandssvensk romantradition*. Helsingfors: Söderström, 1989.
- Nikolajeva, Maria. "Barnlitteraturen etablerar sig" och "Barnlitteraturen efter krigén". I *Finlands svenska litteraturhistoria* red. Clas Zilliacus. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2000, s. 200–205, s. 303–317.
- Nikolajeva, Maria & Orlov, Janina. "A room of one's own: the advantage and dilemma of Finno-Swedish children's literature". I *Text, culture and national identity in children's literature* red. Jean Webb. Helsingfors: Nordinfo, 2000, s. 77–88.
- Nikolajeva, Maria & Scott, Carol. *How picturebooks work*. New York: Garland, 2001.
- Orlov, Janina. "Den muminfierade texten: frågan om barnlitteratur, i synnerhet finlandssvensk". I *Från kulturväktare till nightdrivers: studier i finlandssvensk 1900-talslitteratur* 2 red. Roger Holmström. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 1996, s. 75–99.
- Orlov, Janina. "'Var glad som sparven kvittrar': barnlitteraturen". I *Finlands svenska litteraturhistoria* red. Johan Wrede. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 1999, s. 339–350.

- Perkins, David. *Is literary history possible?* Baltimore: John Hopkins U.P., 1993.
- Pettersson, Torsten. "Trängseln och den trånga porten: litteraturhistoria för 2000-talet". *Tidskrift för litteraturvetenskap* 2 (2008): 20–23.
- Rudd, David. "Theorising and theories: the conditions of possibility of children's literature". I *International companion encyclopedia of children's literature* Vol. 1 red. Peter Hunt. 2 ed. London: Routledge, 2004, s. 29–43.
- Sipe, Lawrence & Pantaleo, Sylvia (red.). *Postmodern picturebooks: play, parody, and self-referentiality*. London: Routledge, 2008.
- Söderling, Trygve. *Drag på parnassen: två sextiotalsstudier*. Del 1 och 2. Diss., Helsingfors: Helsingfors universitet, 2008.
- Tidigs, Julia. "Flerspråkiga (kon)textualiteter: Deleuze, Guattari och Finlands svenska litteratur". I *Bloch, butch, Bertel: kontextuella litteraturstudier* red. Michel Ekman & Kristina Malmio. Helsingfors/Åbo: Helsingfors univ./Åbo Akademi, 2009, s. 51–67.
- Veseth, Michael. *Globaloney 2.0: the crash of 2008 and the future of globalization*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2010.
- Wall, Barbara. *The narrator's voice: the dilemma of children's fiction*. Basingstoke: Macmillan, 1991.
- Weinreich, Torben. *Historien om børnelitteratur: dansk børnelitteratur gennem 400 år*. Vejle: Bramer og Korch, 2006.
- Westin, Boel. *Tove Jansson: ord, bild, liv*. Helsingfors: Schildt, 2007.
- White, Hayden. *The content of the form: narrative discourse and historical representation*. Baltimore: John Hopkins U.P., 1987.
- Wrede, Petra. *Fru Sola-trilogin: en studie i Irmelin Sandman Lilius berättarkonst*. Skrifter utgivna av Svenska barnboksinstitutet, 21. Stockholm: Bonnier Junior, 1986.
- Zilliacus, Clas. "Finlandssvensk litteratur". I *Finlands svenska litteraturhistoria* red. Clas Zilliacus. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2000, s. 13–18.
- Øster, Anette. *Dansk børnelitteraturhistorieskrivning: en undersøgelse af danske børnelitteraturhistorier fra 1942 til 2006*. Diss., reviderad från 2009. København: Roskilde universitetsforlag, 2010.
- Note: This article is being published simultaneously in *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning*/*Journal of Children's Literature Research* and *Nordic ChildLit Aesthetics/Børnelitterært forskningstidsskrift*